Uprasza się P. T. Lekarzy o umieszczanie „PRZEWODNIKA KĄPIELOWEGO“ w poczekalniach dla chorych.

Nr. 12. Kraków, dnia 25. września 1908 r. Rok V.

PRZEWODNIK KĄPIELOWY

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, ulica Szewska 27.

Popierajmy polskie zdrojowiska i uzdrowiska!

I. Solanki

a) pojedyncze:
Birsztany, Druskieniki, **Rymanów** (zdr. Klaudyi).

b) jodowo-bromowe:
Ciechocinek, **Iwonicz**, Rabka, **Rymanów** (zdrój Celestyny i Tytusa).

c) litowe:
Iwonicz, Rymanów.

d) zołzy (zgęszczone):
Ciechocinek, Rabka, **Truskawiec.**

II. Wody gorzkie:

Morszyn.

III. Wody siarczane:

Busko, Krzeszowice, **Lubień, Niemirów,** Solec, **Swoszowice, Truskawiec.**

IV. Szczawy

a) alkaliczne:
Głębokie.

b) alkaliczno-słone:
Krościenko n. Dunajcem, Szczawnica, Wysowa.

c) wapniowe:
Drużbaki, **Nałęczów.**

d) żelaziste:
Krynica, Nałęczów, Sławinek, Szczawnica, Wysowa, **Żegiestów.**

V. Cieplice:

Jaszczurówka koło Zakopanego.

VI. Kąpiele morskie:

Połąga.

VII. Uzdrowiska i stacye klimatyczne:

a) górskie i podgórskie:
Bystra, Delatyn, Dora, Jaremcze, Jaworze, Kosów, Ojców, Ustroń, Wisła, Worochta, **Zakopane,** Zawoja.

b) nizinne:
Czarniecka Góra, Grodzisk, Otwock, Sassów, Sławuta.

Uwaga. Tłustym drukiem oznaczono miejscowości, co do których bliższe szczegóły znajdują się w ogłoszeniach.

Rok V. Kraków, dnia 1. października 1908 r. Nr. 12.

PRZEWODNIK KĄPIELOWY

Organ polskiego Towarzystwa balneologicznego.

Dwutygodnik ilustrowany. — Wychodzi od 15. kwietnia do 1. października.

Redaguje Komitet. Redaktor: Dr. KAZIMIERZ FLIS.

Redakcya i administracya:
Kraków, ulica Szewska L. 27. — Telefon Nr. 405.
Rękopisów nie zwraca się.

OGŁOSZENIA:
za 1 wiersz petitem lub jego miejsce 30 hal.
Adresy lekarskie 1 K 50 h jednorazowo.

„Przewodnik kąpielowy" rozsyła się **bezpłatnie** P. T. Lekarzom w Galicyi, W. Ks. Poznańskiem i Królestwie Polskiem, czytelniom publicznym, kawiarniom, cukierniom, restauracyom, hotelom i umieszcza w pociągach osobowych i pospiesznych na głównych liniach kolejowych. W prenumeracie kosztuje „Przewodnik kąpielowy" 6 kor. za rocznik.

Przegląd najważniejszych chorób przewlekłych, nadających się do leczenia w polskich zdrojowiskach i uzdrowiskach.

Choroby	Nadają się do leczenia w zdrojowiskach i uzdrowiskach
Choroby serca i narządu krążenia	Ciechocinek, Iwonicz, Jaworze, Krynica, Morszyn, Ojców, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby nosa, gardła, krtani, płuc i opłucnej	Birsztany, Bystra, Iwonicz, Jaśkowice, Jaworze, Kamionka, Kosów, Nałęczów, Nowe Miasto, Ojców, Otwock, Rabka, Sławuta, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zakopane.
Choroby żołądka	Druskieniki, Krynica, Rymanów, Szczawnica, Żegiestów.
Choroby jelit	Birsztany, Druskieniki, Kamionka, Kosów, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Truskawiec, Rymanów, Żegiestów, Szczawnica.
Choroby wątroby i dróg żółciowych	Ciechocinek, Iwonicz, Morszyn, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby śledziony	Iwonicz, Krynica, Szczawnica, Zakopane, Żegiestów.
Choroby nerek i pęcherza	Ciechocinek, Druskieniki, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby kobiece	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Czarniecka Góra, Druskieniki, Iwonicz, Jaworze, Krynica, Lubień, Maryówka, Morszyn, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby	Nadają się do leczenia w zdrojowiskach i uzdrowiskach
Nerwice ogólne i przewlekłe choroby nerwowe z tłem anatomicznem	Bystra, Ciechocinek, Czarniecka Góra, Grodzisk, Jaśkowice, Jaworze, Kiselka, Kosów, Krynica, Lubień, Maryówka, Morszyn, Nałęczów, Nowe Miasto, Ojców, Otwock, Sławuta, Solec, Szczawnica, Truskawiec, Zakopane, Żegiestów.
Choroby kości, mięśni i stawów na tle reumatycznem i gruźliczem	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Druskieniki, Iwonicz, Krynica, Krzeszowice, Lubień, Morszyn, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Choroby przemiany materyi, jak otyłość, moczówka cukrowa, dna i t. d.	Birsztany, Busko, Czarniecka Góra, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Ojców, Otwock, Rymanów, Solec, Szczawnica, Truskawiec, Żegiestów.
Choroby krwi	Bystra, Jaworze, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Ojców, Sławuta, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zakopane, Żegiestów.
Zołzy — przymiot	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Druskieniki, Iwonicz, Lubień, Morszyn, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Choroby skóry	Ciechocinek, Birsztany, Iwonicz, Lubień, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Zatrucia morfinowe, wyskokowe, nikotynowe i rtęciowe	Grodzisk, Kiselka, Maryówka, Nowe Miasto, Solec, Swoszowice, Zakopane.

Dr. J. BARZYCKI.

Do kogo należy obowiązek budowania, urządzenia i utrzymywania domów (szpitalików) izolacyjnych w gminach, w których się znajdują zdrojowiska i uzdrowiska?

W myśl § 4 a) ustawy z 30-go kwietnia 1870 Dz. u. p. Nr. 68 należy do gminy w poruczonym zakresie działania wykonywanie środków miejscowych dla zapobieżenia chorobom zakaźnym i ich rozszerzaniu się, a Trybunał administracyjny wydał orzeczenie 26-go lutego 1831 L. 360, że na mocy tego postanowienia może być gmina zobowiązaną do ustanowienia osobnego szpitala dla pomieszczenia chorych epidemicznych. Obowiązek ten cięży na wszystkich gminach, a więc i na tych, w których się znajdują zdrojowiska.

Natomiast ani ustawa z 4-go listopada 1891 Dz. u. kr. Nr. 80, ani statuty poszczególnych zdrojowisk nie nakładają na komisye zdrojowe obowiązku budowania, urządzania lub utrzymywania szpitali izolacyjnych, a dopiero § 13 projektu nowej ustawy zdrojowej postanawia, że funduszu kuracyjnego należy używać także na subwencyonowanie takich szpitali.

Nie potrzeba długo dowodzić, jak koniecznie potrzebnym jest w każdem zdrojowisku dom czyli szpital izolacyjny dobrze urządzony, — bez niego niepodobna jest izolacya pierwszych przypadków choroby. Każdy przypadek ciężkiej choroby zakaźnej w braku takiego szpitala i niedostatecznej izolacyi wywołuje uzasadnioną panikę pomiędzy gośćmi, obniża ich frekwencyę, a zażalenia z tego powodu zupełnie niesłusznie kierowane są przeciw komisyi zdrojowej.

Wprawdzie gminy zdrojowe posiadają szpitaliki bądź własne, bądź w wynajętym, niekiedy (jak n. p. w Szczawnicy) co rok innym domu, lecz szpitaliki te położeniem i urządzeniem urągają najprymitywniejszym wymogom sanitarnym, a lekarz nie może ze spokojnem sumieniem umieścić w takim domu ani chorego gościa ani tubylca.

Na budowanie zaś i urządzenie choćby skromnych, lecz jako tako celowi odpowiadających stałych domów izolacyjnych, niektóre gminy zdrojowe środków nie mają. Tak n. p. budżet dochodów Szczawnicy wyżnej i niżnej na rok 1908 wynosi 4.567 K. a wydatków (w tem spłata długów) 8.525 K. Niedobór 3.958 K pokryty być musi dodatkami.

Gminy te jeszcze nie prędko mogą przystąpić do budowania domu izolacyjnego.

Prawdopodobnie i w kilku innych zdrojowiskach zachodzą takie same stosunki.

Z naciskiem też podnieść należy, że urządzenia sanitarne w gminach zdrojowych mają o wiele donioślejsze znaczenie dla zdrowia publicznego, niż innych gmin wiejskich. Zdrojowiska i uzdrowiska są bowiem środowiskami dla gości przybywających z rozmaitych, niekiedy zakażonych okolic kraju, sąsiednich krajów i państw i narażone są zawsze na zawleczenie chorób zakaźnych, a w braku dostatecznych urządzeń sanitarnych — w szczególności w braku dobrze zorganizowanej izolacyi pierwszych przypadków — mogą się stać rozsadnikami chorób zakaźnych na dalekie okolice.

W uwzględnieniu tych okoliczności winno Polskie Towarzystwo balneologiczne odnieść się do c. k. Namiestnictwa z prośbą następującej treści:

1) Wysokie c. k. Namiestnictwo raczy zarządzić, aby organa sanitarne zbadały domy izolacyjne we wszystkich krajowych zdrojowiskach i uzdrowiskach tak co do ich kwalifikacyi, jako też wewnętrznego urządzenia i pogotowia i na podstawie tego zbadania ocenić, czy te domy w danym razie mogą być użyte do izolowania gości zdrojowych.

2) Wysokie c. k. Namiestnictwo raczy polecić zwierzchnościom tych gmin, w których się znajdują zdrojowiska, a w których niema domów izolacyjnych, lub gdzie domy te celowi nie odpowiadają, aby je wybudowały i urządziły w oznaczonym terminie.

3) Jeżeli środki finansowe gminy zdrojowej nie pozwalają jej takiej inwestycyi, raczy Wysokie c. k. Namiestnictwo po zbadaniu jej stosunków finansowych, przedstawić Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych przychylny wniosek na przyjście gminie z pomocą przez udzielenie bądź subwencyi, bądz bezprocentowej pożyczki długoterminowej.

Dr. MED. ALFRED SOKOŁOWSKI.

Klimat przymorski, kąpiele i podróże morskie

Odczyt wypowiedziany na posiedz. sekcyi balneologicznej warsz. Towarzystwa hyg. dnia 7-go maja 1908 roku.

Przedruk ze „Zdrowia" r. 1908 za zezwoleniem autora.

(Dokończenie).

Z mojego doświadczenia, acz nie zbyt obszernego pod tym względem, powiedzieć mogę, że widziałem również dobre wyniki z dłuższych podróży morskich jedynie u nerwowców przepracowanych, a szczególniej lekarzy a dalej u rekonwalescentów po ciężkich zaburzeniach w drogach oddechowych, u ludzi dotkniętych jednocześnie rozedmą płuc i niedomogą serca. U tej kategoryi osobników dodatni efekt podróży morskiej powodują nietylko czynniki podstawowe, to jest świeże i czyste powietrze, lecz jednocześnie oderwanie się od zajęć męczących a często i licznych trosk domowych, dalej czynniki psychiczne, to jest towarzystwo najczęściej inteligentnych osobników z różnych sfer krajów i narodowości, a wreszcie malowniczość nowo zwiedzanych miast. Co się tyczy kierunku podróży morskich, to takowe rozdzielić można na dalsze i bliższe, a dalej na odbywane latem lub zimą. Punkt wytyczny tych wszystkich podróży, które naturalnie odbywać można tylko przy pomocy wielkich nowoczesnych parowców, stanowią:

1) Anglia, gdzie z Liwerpoolu lub Suthempthonu wychodzą najlepsze i najlepiej urządzone statki.

2) Z Bremy ew. Hamburga, niemiecki tak zwany Nord Deutscher Lloyd zorganizował w ostatnich latach wyborną parową flotyllę.

3) Z Tryestu przy pomocy austryackiego Lloydu.

4) Z Genui wybornymi statkami włoskimi, towarzystwa Veloce.

5) Z Odessy dobrze rówież urządzonemi statkamI rosyjskiemi.

Z Liwerpoolu lub też z Hamburga można odbywać przedewszystkiem dłuższe podróże zimą lub późną jesienią w okolice cieplejsze i tak przedewszystkiem na wyspy Kanaryjskie (Madera, Teneryfa). Podróż ta zajmuje 6 do 7 dni i może być połączoną z mniejszym lub dłuższym pobytem na tychże wyspach, przedstawiających szczególniej na zimę wyborne stacye klima-

KOŁO SZCZAWNICY.

tyczne. Tęż samą podróż można odbyć także w przeciągu 6 do 7 dni statkami włoskimi, wypływającymi z Genui. Do dalszych podróży można zaliczyć podróż do Indyi Zachodnich (do Barbados). Odbyć ją można w ciągu 12 do 14 dni.

Do Przylądka Dobrej Nadziei (18 do 21 dni), również z możliwym odpoczynkiem mniej lub więcej dłuższym w Kapstadzie. Do wiele dalszych podróży zaliczają się podróże do Brazylii (około trzech tygodni) i dalej jeszcze do Indyi Wschodnich (do Kalkuty i Bombaju około 4 tygodni) do Chin i Japonii (5 do 6 tygodni). A wreszcie do najdłuższych podróży, odbywanych z Anglii, zaliczyć należy podróż morską do Australii i Nowej Zelandyi, trwającą około 6 tygodni w jednę stronę. Podróż ta, którą najkorzystniej odbyć można, poczynając ją w końcu października, pozwala przebyć 3 do 4 miesięcy na morzu wśród najlepszej tamże pory roku z odpoczynkiem dwu-miesięcznym na miejscu w Australii w okolicach Sydney lub w Hobart Town na wyspie Tasmanii, przestawiających wyborne warunki klimatyczne. Tym więc sposobem, wracając do Europy w maju, turysta przebywa całą zimę w ciepłem morskiem powietrzu i klimacie.

2) Z Tryestu wybornymi statkami austryackiego Lyodu można odbyć w ciągu 5 do 6 dni podróż do Alexandryi z ew. dłuższym lub krótszym pobytem w rozmaitych miejscach Egiptu (Kair, Asuan i t. p.) lub też morzem Śródziemnem do wysp Kanaryjskich lub Brazylii.

Dla naszych turystów najdogodniejszą jest podróż z Tryestu a bardziej jeszcze z Odessy, skąd bardzo dobrze urządzonymi statkami rosyjskimi przez Konstantynopol można jechać wprost do Aleksandryi w ciągu 7 dni lub też w ciągu dwóch tygodni, objeżdżając różne miejsca nadbrzeżne Małej Azyi (Smyrna, Jaffa, Trebizonda i t. d.). W ostatnich wreszcie czasach Hamburskie Towarzystwa Okrętowe zorganizowały specyalne wycieczki morskie, przezwane przez nie Erholungsreisen, to jest podróże wypoczynkowe, 2 do 4 tygodni, udające się w porze wcześniejszej na wycieczki wzdłuż wybrzeży morza Śródziemnego, zwiedzające różnorodne miejsca portowe jak: Gibraltar, Algier, Tunis, Neapol, Ajaccio i t. p. lub też udające się do wysp Kanaryjskich z przystankami w Hawrze, Lizbonie i t. p. W ogóle wycieczki te jako przedsiębiorstwa spekulacyjne są zbyt drogie (600 do 800 marek i więcej), a przytem w bardzo krótkim czasie zwiedzają b. pobieżnie b. dużo miejscowości, tym więc sposobem wielce ciekawe miejsca nie są należycie zwiedzane, co najważniejsze owo w szybkiem tempie wedle danej marszruty zwiedzanie jest bardzo męczące, więc zamiast wypoczynku występuje u wielu przemęczenie, a cel wycieczki, to jest wypoczynek, jest zupełnie chybionym. Bardziej już odpowiedniejsze pod tym względem są wycieczki, odbywane latem z Bremy lub Hamburga na północ wzdłuż wybrzeży norwegskich, trwające również 2 do 3 tygodni, męczą one mniej, gdyż zwiedzane są nie miasta lecz przepiękne fiordy norwegskie.

L i t e r a t u r a.

Całkowitą literaturę zagraniczną, odnoszącą się do niniejszych kwestyi, znajdzie czytelnik w rozdziale: „Thalassotherapie w Handbuch der Physikalischen Therapie“ T. I. 1903 w opracowaniu Hillera i Webera. Jako też w „Handbuch der Klimatotherapie und Balneotherapie“ von Weber Mayer 1907. Z najważniejszych prac wymienię tutaj: Hiller „Wirkungsweise Der Seebaeder 1890 Kruse“: „S e e l u f t und S e e b a d“. Loevy und Mueller: „Ueber den Einfluss des Seeklimas und der Seebaeder auf den Stoffwechsel des Menschen“ 1904. A Monteuuis: „Les enfants aux Bains de Mer“. Paris 1889 Friedrich: „Die Seereisen zu Heil und Erholungszwecken“ 1906. etc. U nas w roku 1896 B i e r n a c k i w czasopiśmie „Medycyna“ porusza kwestyę kąpieli morskich, opisując głównie stacye morskie Bałtyku i morza Północnego.

Dr. J. BARZYCKI

Jakie zarządzenia sanitarne należy zawczasu przeprowadzić w naszych zdrojowiskach krajowych wobec zagrażającej cholery?

Ponieważ wypadki niebezpiecznych chorób zakaźnych, wydarzające się w zdrojowiskach, działają odstraszająco na frekwencyę gości i jeźli urządzenia sanitarne w zdrojowisku dla stłumienia choroby w zarodku nie są dostateczne, obniżają zaufanie gości do zdrojowisk, prowadząc do licznych, niekiedy uzasadnionych zażaleń, — z uwagi dalej, że do zdrojowisk przybywają goście z różnych, niekiedy zakażonych okolic kraju i państw sąsiednich, wreszcie ze względu na obecny stan cholery w Rosyi i zachodzącej obawy, że w roku 1909 choroba ta może być zawleczoną do naszego kraju i do naszych zdrojowisk, — winno Polskie Towarzystwo balneologiczne zwrócić się do c. k. Namiestnictwa jako władzy, która stosownie do § 16 ustawy z 4-go listopada 1891 (Dz. u. kr. Nr. 80) ma prawo nadzoru zwierzchniczego nad zdrojowiskami, a według § 20 ustawy z 30-go kwietnia 1870 (Dz p. p. Nr. 68) ma przestrzegać ustaw o chorobach zaraźliwych, — z prośbą o wzięcie pod rozwagę, czy z pomiędzy środków przepisanych w punktach 18—31 instrukcyi o cholerze (reskrypt ministeryalny z 15-go lipca 1892 — obwieszczenie Namiestnictwa z 19-go lipca 1892 Dz. u. kr. Nr. 48), — nie byłaby już teraz zawczasu wskazana rewizya tych urządzeń sanitarnych w zdrojowiskach, których przysposobienie, uregulowanie i wykonanie wymaga dłuższego czasu, i ewentualnie o stosowne zarządzenia. Mianowicie:

1) Co do obostrzenia przepisów o bezzwłocznem meldowaniu przez właścicieli hoteli, zajazdów i domów gościnnych w ogóle wszystkich gości, szczególniej zaś osób przybyłych z okolic zarażonych (p. 27 obwodu).

2) Co do wydania ostrych przepisów zabraniających gromadnego mieszczenia się niezamożnych gości zdrojowych we wspólnych pokojach gościnnych (p. 26 obwodu).

3) Co do przygotowania domów izolacyjnych w zdrojowiskach z całem urządzeniem i usługą (p. 29 obwodu).

4) Co do utworzenia komisyi sanitarnych w miejscowościach zdrojowisk (p. 31 obwodu), których istnienie także w czasach normalnego stanu zdrowia w interesie zdrojowisk byłoby bardzo pożądane.

5) Co do wprowadzenia w życie postanowień reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa spr. wewn. z 26-go sierpnia 1894 L. 21.510, ok. Nam. z 12-go września 1894 L. 71.149) o powstrzymywaniu na granicy kraju żebraków z Cesarstwa rosyjskiego napływających do naszych zdrojowisk.

Wiadomości bieżące.

Nr. 13 Przewodnika kąpielowego wyjdzie dodatkowo w r. b. Zawierać on będzie prócz artykułów jak dotąd, nadto kartkę tytułową ze spisem rzeczy w roczniku V. pomieszczonych.

Frekwencya w naszych zdrojowiskach:

W Ciechocinku	bawiło do dnia	31.	sierpnia	osób	8381
„ Druskienikach	„ „ „	15.	lipca	„	3206
„ Iwoniczu	„ „ „	10.	września	„	4746
„ Krynicy	„ „ „	16.	„	„	8633
„ Rabce	„ „ „	1.	„	„	2824
„ Rymanowie	„ „ „	1.	„	„	2232
„ Szczawnicy	„ „ „	1.	„	„	2398
„ Truskawcu	„ „ „	5.	„	„	3606
„ Zakopanem	„ „ „	5.	„	„	6019
„ Żegiestowie	„ „ „	10.	sierpnia	„	697

Listy obce wykazują: Francensbad do 27. września 13892, Giesshübl do 4. września 462, Karlsbad do 26. września 61.853, Reichenhall do 18. września 13766, Szmeks do 6. września 4179.

Towarzystwo kolonii leczniczych dla dzieci, istniejące już we Lwowie od kilkunastu lat, wysyła co roku do Rymanowa kilkadziesiąt najbiedniejszych, a potrzebujących leczenia dzieci. Rozkosz patrzeć, jak te dzieciaki, znędzniałe i schorowane w cuchnących zaułkach miejskich, przychodzą na świeżem a ożywczem powietrzu, odpowiedniej dyecie i przy leczeniu stosownem do zdrowia, upajają się swobodą naszych łąk i lasów, a w końcu wracają do domu z wspomnieniem może po raz pierwszy i ostatni tak rozkosznie spędzonego lata. W tym roku powstała myśl, aby filię takiej kolonii założyć również w Krynicy i to dla dziewcząt od 10 do 14 lat, a więc w okresie dla nich najniebezpieczniejszym ich rozwoju w kobietę. W tym celu udano się do referenta spraw zdrojowych w Namiestnictwie, pana radcy dworu Merunowicza, który udzielił na razie dla 10 dziewcząt bezpłatnego mieszkania i kąpieli. Również kolonia otrzymuje stale od dyrekcyi kolei zniżki na podróż. Chodziło więc tylko o pokrycie kosztów utrzymania dziewcząt i opieki nad niemi. Dla zebrania potrzebnej kwoty urządzono w Krynicy w tym roku dwa festyny, a mianowicie: dnia 16. sierpnia na deptaku, który przyniósł 414 K 57 h dochodu i dnia 23. sierpnia w parku Dra Skórczewskiego, który dał 445 K 61 h dochodu brutto, a po potrąceniu wydatków 357 K 56 h netto.

Niestety jednak Komitet uchwalił po głębokiej rozwadze w tym roku jeszcze kolonii do Krynicy nie wysyłać, a mianowicie z powodu obawy, aby nie zawlec do Krynicy szkarlatyny, która, jak wiadomo, w tym roku we Lwowie grasuje. Komitet nie jest w możności przeprowadzić ścisłej kontroli, czy te dzieci biednych rodziców nie spotykały się z zarazkami szkarlatyny i nie przywiozłyby jej do Krynicy. Wobec tego uchwalono złożyć zebraną kwotę na książeczkę Kasy oszczędności w Krynicy jako fundusz na utrzymanie kolonii dla dziewcząt w Krynicy, z przeznaczeniem wprowadzenia pierwszej kolonii w roku przyszłym i to zaraz w pierwszym sezonie.

Statystyka Giesshüblu za rok bieżący wykazuje, iż bawiła tam z Galicyi tylko 1 osoba, a z Rosyi, a więc i z Królestwa Polskiego, żadna.

Zjazd balneologiczny, zapowiedziany na 25. i 26. września, nie odbędzie się tego roku. Odłożono go na rok przyszły z powodu małej ilości zgłoszeń. Także i dlatego, że w przyszłym roku ma się w Zakopanem odbyć wystawa hygieniczna, więc w połączeniu z wystawą zjazdowi można zgotować lepsze losy.

Biblioteka publiczna w Zakopanem. Dnia 13. września odbyło się Walne Zgromadzenie członków „Czytelni“, jak pokrótce Bibliotekę nazywają. Sprawozdanie Zarządu wykazało znaczny postęp instytucyi; między innemi uregulowano wreszcie finanse tak, że już długów nie zaciągano, a dawne zaczęto spłacać. Była mowa o przeniesieniu lokalu do domu hr. Zamoyskiego przy Krupówkach (naprzeciw hotelu „Morskie Oko“), oraz o połączeniu się z czytelnią Komisyi klimatycznej. Konkretnych jednak uchwał w tej sprawie powziąć nie było można, zależy to bowiem od zmiany statutu Komisyi klimatycznej, która tę zmianę obecnie rozważa. Wreszcie wybrano nowy Zarząd, do którego weszli jako prezes: Dr. Żychoń, jako członkowie pp. Danilowski, Kuczewski, Mauryn, Zaruski i Zaruska. Komisyę rewizyjną stanowią pp.: Dr. Brzeziński, Grużewski i Sieroszewski.

Reformy w Zakopanem powolnie, ale wytrwale wchodzą w życie. Wszystkie pensyonaty mają być odtąd koncesyonowane i mają się poddać sanitarnym rewizyom komisyjnym. Nadto wszystkie pensyonaty mają poczynić pewne niezbędne, objęte przepisami, inwestycye. Wreszcie i dorożkarstwo ma zmienić swą postać i w ten sposób położy się kres słusznym skargom i żalom publiczności. Ma to być odtąd przedsiębiorstwo koncesyonowane i poddane pewnym przepisom, które nie obowiązywały dotychczas właściciela dorożki, więc też od niego zależało, czy jakiś kurs odbyć zechce czy nie zechce. Obecnie ta sprawa będzie już uregulowana.

Na okładce zaszła myłka w dacie wyjścia Nru. Zamiast 25. września ma być 1. października.

Spis lekarzy Polaków ordynujących w zdrojowiskach krajowych i obcych.

Abbazia: Dr. X. Gorski (zimą).

Baden pod Wiedniem: Dr. Kümmerling.

Biarritz: Dr. Bohdanowicz (latem).

Busko: Dr. Drewnowski, Majkowski, Rubinstajn, Sawicki, Sulimirski, Talko.

Bystra: (Śląsk austr.): Dr. Jekels.
Cudowa: Dr. Brodzki (latem).
Ciechocinek: Dr. Arnstein, Besiekierski (chir.), Chwat, Ciągliński, Dembicki, Górski, Grudziński, Holc, Jezierski, Konarzewska, Kuk (dent., 3 razy w tygodniu), Lorentowicz, Lubowski, Polikier, Przyrembel, Pyrz, Ruppert, Rydzykowski, Sinołęcki, Steinberg, Tannenbaum, Wychowski.
Darków: Dr. Klimek.
Druskieniki: Dr. Bujakowski, Konwerski, Markiewicz, Sawicki, Zaleski.
Franzensbad: Dr. Moraczewska, Rosner, Steinsberg, Zeitner.
Gleichenberg: Dr. Bulikowski.
Grado: Dr. Oransz.
Gräfenberg: Dr. Ebel.
Gries koło Bozen: Dr. Nazarkiewicz.
Hall (Bad): Dr. Feuerstein.
Hélouan (Egipt): Dr. Brodzki (zimą).
Inowrocław: Dr. Krzymiński, Przybyszewski.
Iwonicz: Dr. Berger, docent Gabryszewski, Lanes, Stauber, Turzański, Wallach.
Karlsbad: Dr. docent Biernacki, Goldwasser (okul.), Hassewicz, Kaufmann, Kołaczkowski, Kostecki, Kretowicz, Kropf, Maleszewski, Moraczewski, Scharf, Śliwiński, Süsskind. Wasserthal.
Kissingen: Dr. F. Chłapowski, Maciejewski, Modrakowski.
Kołobrzeg: Dr. A. Chłapowski.
Kosów: Dr. Tarnawski.
Krynica: Dr. Aronsohn, Askenazy, Better, Cercha, Dębicki, Ebers, Kmietowicz, Kopf, Lewicki, Lorentski, Mayer, Skórczewski, Tyszecki (dent.), Wąsowicz, Zarzycki, Zathey.
Lovrana: Dr. Żmigród.
Lubień: Dr. Mikolašek, Obmiński.
Marienbad: Dr. Eichhorn, Harajewicz, Kwiatkowski, Liebeskind, Prager, Reinhold, Schermant, Szczepański.
Maryówka: Dr. Zakrzewski.
Meran: Dr. Binder, Knobel (zimą), Żuliński (zimą).
Morszyn: Dr. Hinze.
Nałęczów: Dr. Babski, Dobrucki (raz na tydzień), Gałczyński, Gliński, Makowski, Malewski, Puławski (dyr. zakł.).
Nauhaim: Dr. Jankowski, Łowiński.
Nizza: Dr. Bohdanowicz (zimą).
Odessa: Dr. Jachimowicz.
Oeynhausen: Dr. Janta-Połczyński.
Ojców: Dr. Kozłowski.
Piszczany: Dr. Teichmann.
Połąga: Dr. Skowroński, Świętochowski (zakładowy).
Pustomyty: Dr. Blaim.
Rabka: Dr. Cholewicz, Kaden, Lang, Supiński (l. zakł.).
Reichenhall: Dr. Goldschmidt, Sadowski.
Rymanów: Dr. Bielecki, Dukiet, Regiec.
Salzbrunn: Dr. Górski J.
Sławuta: Dr. Dobrzycki, Dzierzbicki.
Solec: Dr. Daniewski, Knoff.
Swoszowice: Dr. Bogdanik.
Szczawnica: Dr. Gorski, Hammerschlag, Kołączkowski, Kretz, Kruszyński, Mohr, Singer, Żuliński.
Trenczyn: Dr. Filipkiewicz (lek. zakł,), Münz, Wobr.
Truskawiec: Dr. Krzyżanowski, Mindes, Pelczar, Praschil.
Vichy: Dr. Biernawski.
Wiesbaden: Dr. Błociszewski.
Wisła (Śląsk austr.): Dr. Zanietowski.
Zakopane: Dr. Brzeziński, Chramiec, Chwistek, Czaplicki, Dłuska, Dłuski, Gaik, Gawlik, Kraszewski, Łazowski, Majewicz, Sokołowski (dent.), Żychoń.
Żegiestów: Dr. Piotrowski.

Treść: Dr. J. Barzycki: Do kogo należy obowiązek budowania, urządzenia i utrzymywania domów (szpitalików) izolacyjnych w gminach, w których się znajdują zdrojowiska i uzdrowiska? — Dr. A. Sokołowski: Klimat przymorski, kąpiele i podróże morskie. — Dr. J. Barzycki: Jakie zarządzenia sanitarne należy zawczasu przeprowadzić w naszych zdrojowiskach krajowych wobec zagrażającej cholery? — Wiadomości bieżące. — Spis lekarzy Polaków, ordynujących w zdrojowiskach krajowych i obcych. — Ogłoszenia.

MARIENBAD

Kaiserstrasse „Stadt Hamburg“

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

b. I. Asystent kliniki chorób wewnętrznych Uniwersytetu Jagiell.
ordynuje jak w latach poprzednich od 1. maja do 1. paździer.

Pensyonat dla Przejezdnych

J. Szremer i L. Kaplińskiej

Kraków, Szpitalna 19

w pobliżu Dworca kolej. i Teatru miejskiego.

Firma **N. TRAUMA SYN** utrzymuje składy eksportowe

wód mineralnych

wszelkich soli do kąpieli, ługów i t. d.

w Krakowie i **w Tarnowie**
(ul. Dietla 46) (Hotel krakowski)

Wody świeże. — Ekspedycya szybka.

W sezonie otrzymuje świeże przesyłki tydzień w tydzień.

Sanatoryum dla chorych psychonerwowych Lwów, „Nad żelazną Wodą“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkiemi postaciami chorób umysłowych, tudzież psychonerwicami padaczkowemi, histerycznemi i choreatycznemi jak również alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urządzone na wzór sanatoryów zagranicz., daje sposobność stosowania wszelkich najnowszych środków i sposobów leczniczych, a szczególnie kąpieli przedłużnych (Dauerbäder). Postępowanie z chorymi, z powodu ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. Opieka domowa. Obfitość rozrywek. Staranie o odpowiednie zajęcie dla chorych. Możliwie największa swoboda. Cena 10 koron za dobę i więcej. — Bliższe szczegóły na żądanie.

Telefon Nr. 385. **Dr. JAN ŚWIĄTKOWSKI, kierujący lekarz.**

Lawn Tennis

Krokiety ▪ Piłki nożne ▪
Huśtawki ogrodowe — Hamaki — Przyrządy gimnastyczne — Przybory do rybołowstwa.

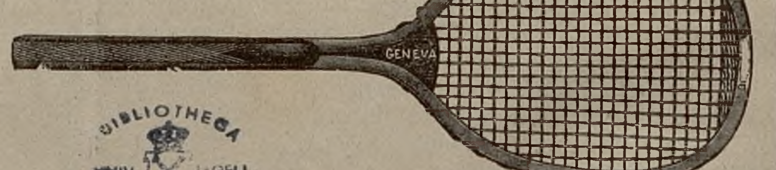
Pasty i lakiery do bucików — Lakiery do kapeluszy.
Środki do czyszczenia plam.

Perfumy i Mydła,
Wody toaletowe i Pudry
z pierwszorzędnych fabryk krajowych i zagranicznych.
Gąbki, Pantofelki i Kapelusze do kąpieli.

Przybory toaletowe.
Necessery, Flaszki i Kubki do podróży.
Wanny i miednice gumowe.
Torby dla turystów.
Kalosze.

Cenniki darmo i opłatne.

*

REIM i SPÓŁKA

KRAKÓW - RYNEK 37.

Zygmunt Ślimakowski

Kraków, Rynek gł. Linia A-B, obok głównej trafiki.

Magazyn nowości dla Dam

oraz przyborów do szycia i modniarstwa.

Na każdy sezon Nowości!!!

Fabryczny skład: koronek, aplikacyi, wstążek i haftów szwajcarskich. Pończochy damskie i dziecięce. Materye jedwabne w gładkich kolorach. **HALKI TAFTOWE.** Boa strusie i gazowe. Szale koronkowe i inne. Rękawiczki. Żaboty, krawaty, kołnierze. Paski, torebki, portmonetki. Perfumerye i mydła. Parasolki i parasole. Kwiaty i pióra (specyalność: pióra strusie!). Guziki, taśmy, krepiny, nici, igły i wszelkie przybory do szycia domowego. Szczotki i grzebienie.

Zamówienia z prowincyi odwrotnie.
UWAGA:
W niedziele i święta sklep zamknięty.

Nakładem Polskiego Tow. Balneologicznego. — Drukarnia Związkowa w Krakowie (ulica Mikołajska 13) pod zarządem A. Szyjewskiego.

RYMANÓW-ZDRÓJ

Drukarnia Związkowa w Krakowie.